MUSEUM DE LAKENHAL

JAARVERSLAG 2022

VOORWOORD

Na de renovatie en uitbreiding, de heropening in 2019 en de jaren met coronamaatregelen die daarop volgden, gaat het jaar 2022 te boek als het jaar waarin Museum De Lakenhal voor het eerst weer bijna een heel jaar op reguliere wijze open kon zijn voor publiek. We kijken terug op een succesvol jaar met mooie en betekenisvolle programma's en tentoonstellingen waarin hedendaagse kunstenaars de kans kregen nieuw werk te ontwikkelen en andere werken in een bijzondere context werden getoond. We introduceerden nieuwe publieksprogramma's voor speciale doelgroepen, zoals het project Memorabel voor mensen met dementie; voor jongvolwassenen deden we een pilot met een interdisciplinair avondprogramma Lakenhal Laat, gekoppeld aan het tentoonstellingsproject *Imagine Intuition*.

In de organisatie startte Denise Frank als het nieuwe Hoofd Programma en Collectie. Met nu een compleet managementteam werkten we samen met bureau Changekitchen aan de basis van een meerjarig bedrijfsvisie voor het museum in de vorm van een strategietraject, op weg naar een gedragen visie. Als onderdeel van dit traject werden veertien medewerkers en externe relaties geïnterviewd over hun huidige kijk op het museum. Museum De Lakenhal wordt beleefd als een bijzonder museum: een Gesamtkunstwerk waar kunst, kunstnijverheid, geschiedenis en architectuur elkaar versterken. Het museumbezoek is voor veel bezoekers een bijzondere reis door de tijd en de kunst. De tentoonstellingen, collectie en presentaties zijn van hoge kwaliteit en dat wordt gezien.

De publieksaantallen stegen na de coronajaren gestaag. De naamsbekendheid van ons museum is vergroot. Het vernieuwde museum krijgt positieve feedback van bezoekers en dus zijn we goed op weg om de belofte van de renovatie en uitbreiding alsnog waar te maken.

In 2022 was Leiden European City of Science en stond de stad dagelijks in het teken van bijzondere ontmoetingen tussen wetenschap, kunst en de Leidse burgers. Museum De Lakenhal sloot hierbij aan met een eigenwijs project over de betekenis van intuïtie, bezien vanuit wetenschappers en de artistieke praktijk van kunstenaars. We trokken daarin op met hoogleraar gedragswetenschappen Andrea Evers en haar vakgroep van de Universiteit Leiden. Zes beeldend kunstenaars kregen tenslotte de opdracht nieuw werk rondom het thema *Intuïtie* te maken, wat uitmondde in een hedendaagse kunsttentoonstelling waarin de sensitieve ervaring van het publiek in de ruimte het uitgangspunt werd. Daarnaast bestond het programma van Museum De Lakenhal binnen dit wetenschapsjaar uit een presentatie van 'het kleinste Rembrandt-standbeeld van Nederland' van Jeroen Spijker en de geprezen filmpresentatie van *Planktonium* van de Leidse kunstenaar Jan van IJken.

In het eerste deel van het jaar emancipeerden we een bijzondere kunstenaar uit onze collectie, Christa Ehrlich, in een solotentoonstelling over haar vooruitstrevende ontwerpen voor de Zilverfabriek Voorschoten in het interbellum. Met het project *Van Kade tot Zelfkant* verbonden we een stedelijk participatief kunstproject geïnitieerd vanuit het Singelpark Leiden met de kennis en kunst van de textielgeschiedenis in ons museum. Het project trok met een mobiel atelier door de stad waarin stap voor op stap op historische wijze de stof Grein werd vervaardigd. De eindpresentaties en keuring van de lap stof met aanwezigheid van alle participanten vond plaats in Museum De Lakenhal, evenals een kleine tentoonstelling van het proces en het resultaat van het project.

Achter de schermen werkten medewerkers aan het behoud, beheer en de (digitale) zichtbaarheid van de collectie. Die digitale zichtbaarheid maakt dat er steeds meer vragen over de collectie komen, evenals aanvragen voor bruiklenen van collega-musea in binnen- en buitenland. Enkele werken van de collectie gingen in 2022 op reis en waren te zien in tentoonstellingen bij Museo Thyssen Madrid (101.440 bezoekers), in Musée de Tessé, Les Mans

(11.000 bezoekers) en bij Museum Catharijneconvent, Utrecht (39.630 bezoekers).

Daarnaast sleepten we een mooie subsidie voor het omvangrijke digitaliseringstraject van de staalmeestersboeken binnen. De vriendenvereniging VBL (Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal) verwierf met steun van de Vereniging Rembrandt het werk *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij* van Ary de Vois en schonk het werk als langdurig bruikleen aan het museum. Zo sloten we het jaar af met een prachtige aanvulling op de collectie Leidse fijnschilders.

Tanja Elstgeest,
Directeur Museum De Lakenhal

Beeld cover: *Under the Skin* van Jos Agasi,
een van de werken uit de tentoonstelling *Imagine Intuition*

INHOUD

TENTOONSTELLINGEN 5
COLLECTIE EN ONDERZOEK 12
PUBLIEKSPROGRAMMA 18
ONDERWIJS 24
MARKETING EN COMMUNICATIE 27
FONDSENWERVING & RELATIEBEHEER 30
BEDRIJFSVOERING 33

BIJLAGEN 36
MET DANK AAN 37
AANWINSTEN 39
BRUIKLENEN 41
RESTAURATIES 44
NEVENACTIVITEITEN 45
PUBLICATIES 46
PRESENTATIES EN LEZINGEN 47
MEDEWERKERS 48

CONTACT EN COLOFON 50

Tentoonstelling *Imagine Intuition*
Foto: Joep Jacobs

TENTOONSTELLINGEN

Als stadsmuseum van Leiden wil Museum De Lakenhal meebouwen aan het open en creatieve karakter van haar omgeving, door met kunst en geschiedenis, ruimte te geven aan grote en kleine verhalen. In 2022 presenteerden we de volgende tentoonstellingen aan het publiek waarin die verhalen naar voren kwamen.

CHRISTA EHRLICH – PIONIER IN DESIGN

- **Looptijd** 13 mei t/m 28 augustus 2022
- **Aantal bezoekers** 17.228
- **Samenstelling** Annemieke Houben (gastconservator)
- **Ontwerp** Bureau Caspar Conijn, Roderik van der Weijden

In de zomer van 2022 maakten bezoekers van Museum De Lakenhal kennis met de van oorsprong Oostenrijkse Christa Ehrlich, die honderd jaar geleden naar Voorschoten vertrok en daar baanbrekend modern tafelzilver ontwierp. In de jaren daarna zette ze een geheel eigen oeuvre neer met Weense invloeden. De recente vondst van haar privé-archief door gastcurator Annemieke Houben was de aanleiding voor de tentoonstelling *Christa Ehrlich – Pionier in design*.

Naast zilveren objecten – van kroketschep tot koffiepot – uit de Zilverfabriek Voorschoten, werd er in de tentoonstelling aandacht besteedt aan Ehrlichs periode in Wenen voordat zij naar Voorschoten kwam. Daar ontwikkelde zij zich in het creatieve en vooruitstrevende ontwerpklimaat als veelzijdig kunstenaar. In de tentoonstelling waren modetekeningen, behang en keramiek van haar hand te bewonderen.

“Het strakke design van Christa Ehrlich mag dan van voor de oorlog zijn, het is overtuigend tijdloos.” – Leidsch Dagblad

Campagnebeeld *Christa Ehrlich – Pionier in design*
Foto: Gerrit Schreurs

You Are Present van Janine Vollebregt,
te zien tijdens de tentoonstelling *Imagine Intuition*

IMAGINE INTUITION

- **Looptijd** 14 oktober 2022 t/m 15 januari 2023
- **Aantal bezoekers** 19.753
- **Kunstenaars** Lonneke Gordijn / Studio Drift, Kevin Osepa, Jos Agasi, Bram Ellens, Dikker+Oostrik, Janet Vollebregt
- **Samenstelling** Nicole Roepers (conservator actuele kunst)
- **Ontwerp** Anton Spruit

Intuïtie: iedereen heeft er een idee of gevoel bij. Maar wat is het nu precies? Museum De Lakenhal dook met de tentoonstelling *Imagine Intuition* in dit thema. We gaven een zevental kunstenaars de opdracht om dit ongrijpbare en toch cruciale begrip te verbeelden. Speciaal voor de tentoonstelling maakten zij installaties die aanzetten tot actie, reactie of juist contemplatie. Je kon robots met menselijke eigenschappen ontmoeten, ervaren hoe jouw intuïtieve beweging wordt omgezet in beeld en geluid, je onderdompelen in magische rituelen en licht of focussen je op je eigen lichaam en gedachten. *Imagine Intuition* liet je de veelzijdigheid, de kracht en het mysterie van intuïtie beleven. Het vormgevingsconcept van Anton Spruit richtte zich daarom ook op de ervaring van de bezoeker en dus was ook de tentoonstellingsinformatie grafisch vormgegeven in een intuïtief publieksvel.

In de context van het Leiden European City Of Science jaar, bood *Imagine Intuition* een bijzonder platform waar wetenschappers en kunstenaars elkaar konden ontmoeten rondom het begrip intuïtie, Trekker van het wetenschappelijke gedeelte was Andrea Evers, hoogleraar gezondheidspsychologie aan de Universiteit Leiden, en haar vakgroep. Samen met Evers organiseerde Museum De Lakenhal o.a. de driedaagse interdisciplinaire Lorentzworkshop waarin kunstenaars en academici hun perspectief op het gebied van intuïtie konden delen en onderzoeken.

Geïnspireerd door de het artistiek-wetenschappelijk platform over intuïtie spraken Cécile Koekkoek en Wieteke van Zeil van *de Volkskrant* met vijf internationale en toonaangevende wetenschappers over de momenten in hun werk dat intuïtie belangrijk was. De serie interviews

verscheen tijdens de tentoonstelling in *de Volkskrant* en gaf zo nationale zichtbaarheid aan het project. Vervolgens werden ze speciaal voor het tentoonstellingspubliek gebundeld en meegegeven als verdiepende laag.

Voor het publiek viel rondom dit tentoonstellingsproject veel te beleven. Zo organiseerden we elke tweede vrijdag van de maand een avondprogramma, Lakenhal Laat, met performances, artist talks, speedlezingen, workshops en live muziek. Daarnaast ontwikkelden we een voelsprietenrondleiding, een Dag van de Intuïtie, een educatief programma voor basisscholen en een lezingenreeks in samenwerking met Studium Generale van de Universiteit Leiden. Met School of Life organiseerden we een Winter School en gaf Jolien Posthumus mindfulness-sessies op zaal (zie ook het publieksprogramma).

Speciaal voor de opening maakten ICKdance en nieuwe choreografie voor de ruimtes van Museum De Lakenhal, gebaseerd op het intuïtieve lichaam.

"Imagine Intuition laat je de veelzijdigheid,
de kracht en het mysterie van intuïtie beleven." – See All This

Tune In Portal II van Janine Vollebregt,
te zien tijdens de tentoonstelling *Imagine Intuition*

VAN KADE TOT ZELFKANT

- **Looptijd** 24 juni 2022 t/m 7 mei 2023
- **Aantal bezoekers** 60.359
- **Samenstelling** Sara Vrugt en Nina Mathijsen
- **Ontwerp** Nina Mathijsen

Van Kade tot Zelfkant was een community kunstproject van Sara Vrugt en Nina Mathijsen waarbij deze kunstenaars drie maanden met een mobiel atelier door het Singelpark in Leiden reisden. Samen met vrijwilligers uit de stad maakten zij stap voor stap en volgens het eeuwenoude proces de dunne wollen stof Saai: van het scheren van de schapen, tot het sorteren van de wol, van het spinnen en het verven tot het uiteindelijke weven.

In Museum De Lakenhal konden bezoekers in een presentatie de stappen van het project volgen. De kunstenaars hadden in hun vooronderzoek gebruik gemaakt van de historische kennis, objecten en beelden uit de collectie van het museum om het eeuwenoude maakproces te onderzoeken. Door aandacht te besteden aan het vervaardigen van textiel, maakten de kunstenaars niet alleen een verbinding met de lokale geschiedenis en de bewoners van de stad, maar toonden ook de waarde van een ‘product’ en agendeerden daarmee onderwerpen als duurzaamheid, arbeidsmigratie en ongelijkheid.

Nadat de stof uiteindelijk tijdens een bijzondere bijeenkomst met alle deelnemers aan het project in Museum De Lakenhal was ‘goed’ gekeurd, werd de lap stof nog enkele weken tentoongesteld.

Het project *Van Kade tot Zelfkant* was onderdeel van de tentoonstelling Welkom In Leiden?!, die van 2 september 2020 tot 1 september 2023 in het Singelpark te zien was.

> *“Kan kunst echt een verschil maken? Als het aan Sara Vrugt ligt wel. Met handwerken als middel beweegt ze mensen om bij te dragen aan een betere wereld. – Museumtijdschrift*

Campagnebeeld Van Kade tot Zelfkant

IF THINGS GROW WRONG

- **Looptijd** 15 oktober 2021 t/m 20 maart 2022
- **Aantal bezoekers** 16.847

Voor *If Things Grow Wrong* co-creëerden we samen met ons publiek een expositie over groeiverslaving.

We willen sneller, groter, méér. Is dat altijd beter, of groeien zo ongemerkt ook de problemen? Deze groeiverslaving was de aanleiding voor de expositie *If Things Grow Wrong*. Groeiverslaving vraagt om creatieve oplossingen. Daarom deden wij begin maart in een open call de oproep aan creatieve makers en denkers uit binnen- en buitenland om hun vooruitstrevende, logische of vreemde idee in te sturen tegen groeiverslaving. Bijna vijfhonderd inzendingen kwamen er binnen.

Schrijver en cultuurhistoricus Eva Rovers, activist Raki Ap, journalist en programmamaker Liesbeth Staats en interim coördinator publieksprogramma Wytske Visser vormden samen een jury. Zij selecteerden vijftien makers die hun oplossing uitwerkten voor de expositie *If Things Grow Wrong*. Van een doos waarin je kunt vluchten voor prikkels tot een doodskist die je confronteert met je eigen sterfelijkheid, van een installatie die de vervuilde zee tot ons laat spreken tot de mogelijkheid om kleren een tweede leven te geven: je vindt het allemaal bij *If Things Grow Wrong*.

In het ontwerp van de tentoonstelling is eveneens gezocht naar oplossingen voor onze groeiverslaving. Zo werden zoveel mogelijk materialen uit eerdere tentoonstellingen hergebruikt. De panelen van de tentoonstelling Jonge Rembrandt, die eind 2019 plaatsvond, werden bijvoorbeeld verzaagd tot tekstborden voor deze expositie.

"Een wandeling over de tentoonstelling is er één vol prikkels. Bezoekers worden uitgedaagd om mee te doen en na te denken. Wie hierdoor overprikkeld raakt, kan zijn toevlucht zoeken tot de installatie 'Doosmens'. Bezoekers worden uitgenodigd hun hoofd in een doos te stoppen om even aan alle prikkels te ontsnappen. Toch voelt dat ook niet comfortabel, want je weet dat je bekeken wordt." – Leidsch Dagblad

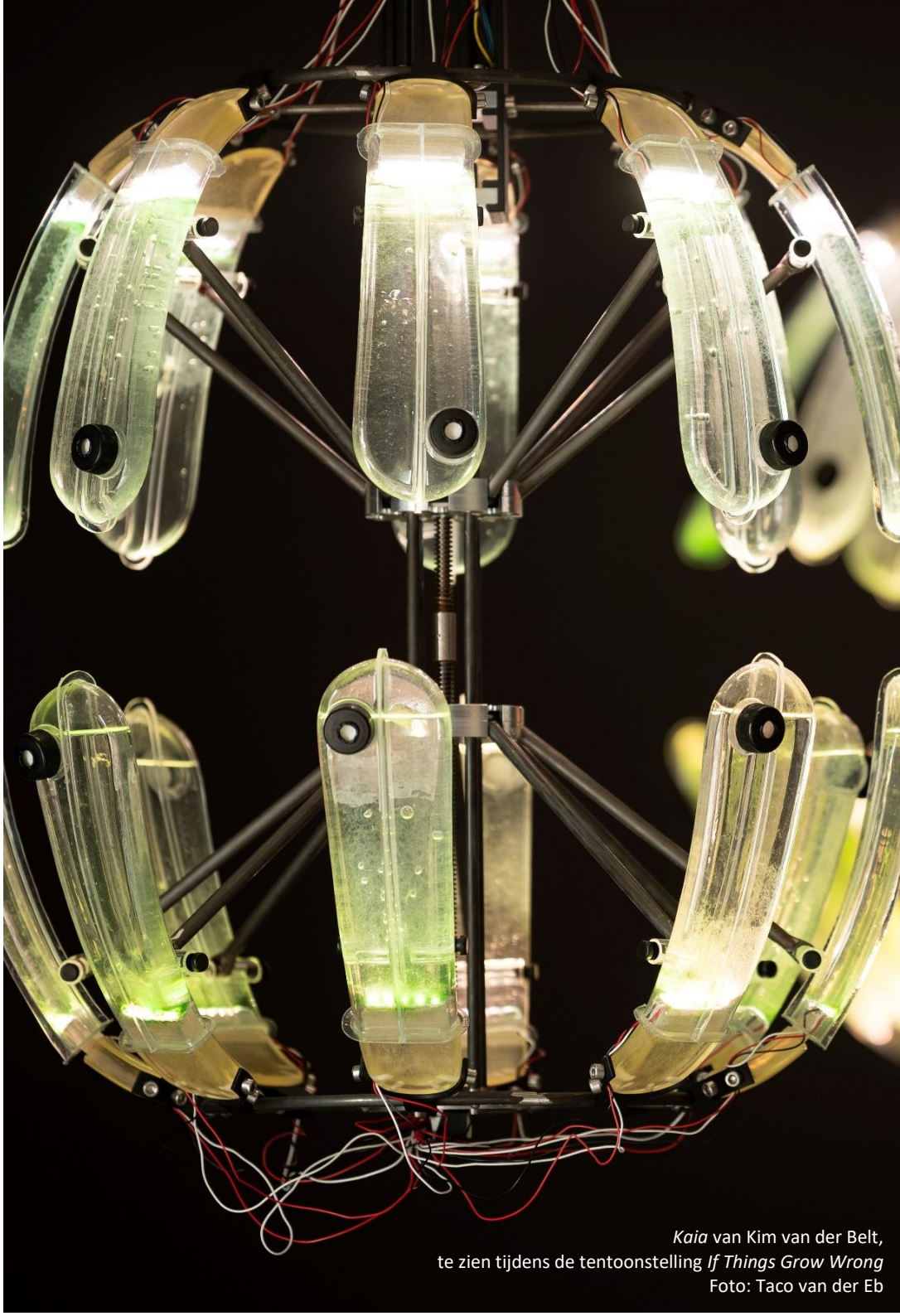

Kaia van Kim van der Belt,
te zien tijdens de tentoonstelling *If Things Grow Wrong*
Foto: Taco van der Eb

MISLEIDEN – FAKES UIT KUNST EN WETENSCHAP

- **Looptijd** 17 december 2021 t/m 12 juni 2022
- **Aantal bezoekers** 26.123
- **Samenstelling** Alexander Mouret (Brave New World) en Fresco Sam-Sin (Things That Talk)
- **Samenwerkingen**: Rijksmuseum van Oudheden, Rijksmuseum Boerhaave, Naturalis Biodiversity Center, Museum Volkenkunde, Japanmuseum SieboldHuis, Leidse Universiteitsbibliotheek, het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten (NINO) en Erfgoed Leiden en Omstreken

De tentoonstelling *Misleiden – Fakes uit kunst en wetenschap* was een unieke samenwerking van Leidse cultuur- en erfgoedinstellingen. Er kwamen ruim twintig werken uit negen Leidse collecties bij elkaar, daterend uit verschillende eeuwen en afkomstig van over de hele wereld. Allemaal zetten ze je op hun eigen manier op het verkeerde been. Ze bootsen een zeldzaam materiaal, voorwerp of dier na. Ze tonen de kunst van het namaken, hebben een religieuze functie of brengen een politieke boodschap voor het voetlicht. Samen maakten deze objecten duidelijk: misleiden is een vak apart.

Met *Misleiden – Fakes uit kunst en wetenschap* creëerden we een volledig hybride tentoonstelling (fysiek én digitaal te bezoeken). Één dag na de opening was er onverwachts een nieuwe lockdown. In deze periode konden we bezoekers nog steeds bereiken met de intrigerende verhalen achter de objecten, via de digitale tentoonstelling op Things That Talk. Bovendien stimuleerde het bezoek na de heropening; mensen waren nieuwsgierig geworden naar de objecten en wilden ze met eigen ogen zien.

"Doordat de tentoongestelde attributen afkomstig zijn uit de collecties van musea met zoveel verschillende disciplines, verrast de expositie je constant." - Dagjeweg.nl
"Waarom maken vervalsers een nep-object? En hoe ontdekken conservatoren een vervalsing? In Museum De Lakenhal krijg je antwoord op deze vragen in de tentoonstelling Misleiden - fakes uit kunst en wetenschap." – Quest

Rog gevouwen in de vorm van een draak
Bruikleen Naturalis Biodiversity Center

Tentoonstelling *Christa Ehrlich – Pionier in design*
Foto: Taco van der Eb

COLLECTIE EN ONDERZOEK

VASTE COLLECTIE

Museum De Lakenhal beheert al bijna 150 jaar de kunst- en historische collectie van Leiden. Deze collectie reikt van hoogtepunten uit de oude kunst met Rembrandt en Lucas van Leyden, tot moderne klassiekers van De Stijl, bijzondere voorbeelden van kunstnijverheid, en hedendaagse kunstopdrachten van kunstenaars als Erwin Olaf, Claudy Jongstra en Atelier Van Lieshout. Daarnaast wordt het bewogen verleden van de stad en de geschiedenis van de lakenindustrie belicht in de verschillende collectiepresentaties.

NIEUWE TOEVOEGINGEN

We beheren een collectie van circa 24.000 objecten, waarvan er ruim 1.500 permanent op zaal te zien zijn. In tijdelijke tentoonstellingen tonen we in bijzondere contexten regelmatig collectiestukken uit onze interne en externe depots aan ons publiek. Daarnaast zijn er regelmatige zaalwissel in de vaste collectieopstelling. In 2022 zijn er twaalf van deze zaalwissels geweest. Redenen voor een collectiewissel zijn werken die in bruikleen worden gevraagd door andere musea waardoor er tijdelijk een ander werk op zaal gepresenteerd wordt of het tonen van een nieuwe aanwinst. In 2022 is aan de herinrichting van de Oud-Hollandse keuken gewerkt en zijn er meer dan 100 objecten aan deze stijlkamer toegevoegd. Onze collectie is via Collectie Online grotendeels digitaal toegankelijk voor publiek en experts.

De Oud-Hollandse keuken

AANWINSTEN

De collectie ontwikkelt zich door nieuwe aanwinsten. We maken hierbij dankbaar gebruik van schenkingen en kopen zelf actief aan. We zijn selectief in het accepteren van nieuw werk. Zo verrichten we niet alleen onderzoek naar de herkomst, maar ook naar de historische en esthetische waarde van het aangeboden werk. Tevens kijken we of het werk iets toevoegt aan de verhalen die we vertellen en waarmee we onze collectie verbinden met hedendaagse onderwerpen. Een link met de stad Leiden is een van de uitgangspunten bij collectieverwervingen. De komende jaren willen we ons richten op nieuw onderzoek naar de bestaande collectie om meerstemmige perspectieven te ontrafelen. In 2022 kon Museum De Lakenhal 40 objecten aan de collectie toevoegen door middel van schenkingen, aankoop, overdracht en langdurige bruiklenen.

AANKOPEN

Door middel van aankoop is de collectie met acht objecten versterkt, waaronder een serie van monstertegels uit de Tegel- en Faiencefabriek Amphora uit Oegstgeest, die een mooie aanvulling vormen op de reeds voorhanden collectie Amphora-stukken. Het museum kon ook een portret van de keramist W.C Brouwer van de hand van Jan Sluijters verwerven. Met deze aankoop wordt de Brouwer-collectie in het museum verder versterkt. Met de aankoop van een lekplaat waarop een voorstelling van de stoffenhandel is afgebeeld, heeft het museum daarnaast een stuk verworven met een verhaal rond de vroege internationale handel.
Dergelijke lekplaten werden gebruikt voor het serveren van vis. De lekplaat met de Europese voorstelling is door zijn stijl te herkennen als een in China geschilderd stuk porselein omstreeks 1750. Dit soort porselein werd in de achttiende eeuw op bestelling via handelsschepen van de VOC naar Batavia of naar de Nederlanden vervoerd.

Anoniem, Lekplaat met voorstelling van de stoffenhandel, ca. 1750.

BRUIKLENEN

Inkomende bruiklenen

Met steun van de Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal en de Vereniging Rembrandt was het mogelijk om het zeventiende-eeuwse werk *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij* van Ary de Vois te verwerven en in bruikleen te nemen. Door zijn indrukwekkende uitwerking van de verschillende stoffen in het werk toont De Vois zich als een absolute topschilder en een getalenteerde vertegenwoordiger van de Leidse fijnschilders, die in de zeventiende eeuw behoorden tot de meest geliefde en bestbetaalde Nederlandse schilders. Het werk is dan ook permanent op zaal te zien.

Van de Geuzen van Boisot kreeg het museum het vroeg-negentiende-eeuwse schilderij *Het ontzet van Leiden* van de schilder Antoine Aloys Emmanuël van Bedaff in bruikleen. Het werk wordt momenteel gerestaureerd en zal op een later moment te zien zijn.

Tevens kon het museum twee langdurige bruiklenen uit particuliere collecties aan de collectie toevoegen, waaronder het zeventiende-eeuwse *Portret van een Amsterdamse verzamelaar* van Matthijs Naiveu en een bijzonder stuk kunstnijverheid uit de negentiende eeuw van een vaas met schotel met een gedreven decoratie van planten en dieren die toegeschreven wordt aan Frans Zwollo senior.

Uitgaande bruiklenen

De *Bokaal van de Winterkoningin* van Hans Coenraet Breghtel uit 1641 was in 2022 in het Nederlands Zilvermuseum in Schoonhoven te zien. Mede omdat het Zilvermuseum een genereus bruikleen aan Museum De Lakenhal honoreerde voor de Christa Ehrlich-tentoonstelling werd dit topstuk uit onze collectie uitgeleend.

Hiernaast waren er twee objecten aan het Museo Thyssen-Bornemisza Madrid uitgeleend voor de tentoonstelling *Hyperreal. The Art of Trompe l'Oeil*, die door meer dan 100.000 bezoekers is gezien. Een omvangrijk bruikleen met objecten uit de Leidse textielgeschiedenis is naar het Musée de Tessé in Le Mans gegaan.

SCHENKINGEN

Naast bovengenoemde bruiklenen is het museum bijzonder dankbaar voor de twaalf schenkingen die aan het museum zijn gedaan. De schenkingen variëren van historische voorwerpen over Leiden en kunstnijverheidstukken, zoals een bijzondere brandenwijnkom uit de zeventiende eeuw naar een zestiende-eeuwse gravure van Lucas van Leyden tot modern werk uit 1979 van Peter Willemse.

RESTAURATIE

In 2022 zijn meerdere restauraties afgerond. Meerdere restauraties zijn gedaan aan zilveren objecten om deze presentabel te maken voor de Christa Ehrlich-tentoonstelling. Van de Gemeente Leiden zijn daarnaast meerdere werken op papier overgedragen aan het museum. Een deel van deze werken uit de overdracht moest door een papierrestaurator worden behandeld. Door een textielrestaurator is een fragment van een zeventiende-eeuwse wandtapijt gerestaureerd. Het wandtapijt is afkomstig uit het interieur van het oude Leidse stadhuis van voor de stadhuisbrand van 1929.

ONDERZOEK

Metamorfoze

Museum De Lakenhal bewaart sinds 1893 een unieke maar slecht toegankelijke bron van nationaal en internationaal belang over het zeventiende- en achttiende-eeuwse verfproces in de lakenindustrie. Het betreft 33 boeken van de staalmeesters van de Lakenhal, die de periode 1690-1791 beslaan. Van veel andere lakensteden is zo goed als al het archiefmateriaal verdwenen. Dit toont aan hoe bijzonder het is dat er vrijwel onbekende bronnen zijn overgebleven over het

productieproces van een van de belangrijkste industrieën van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden in de zeventiende en achttiende eeuw.

Het museum heeft in 2022 van Metamorfoze, het nationale programma voor het behoud van het papieren erfgoed, financiering gekregen voor het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie om de mogelijkheden voor digitalisering van de uiterst kwetsbare en zwaar vervormde boeken te onderzoeken. De haalbaarheidsstudie omvat expertmeetings en digitaliseringsproeven waarin wordt onderzocht welke acties nodig zijn voor maximale waarde en toegankelijkheid en minimaal risico voor de collectie. Aan dit meerjarenonderzoeksproject zal het museum de komende jaren met interne en externe experts gaan werken.

Onderzoek 3D-scans

In november 2022 heeft het publiek kunnen meekijken met promovenda Liselore Tissen toen zij in het kader van haar promotieonderzoek twee iconische schilderijen van Theo van Doesburg (1883-1931) nauwkeurig liet scannen, om ze later te reconstrueren met een 3D-printer. Tissen onderzoekt de betekenis van 3D-scantechnologie voor kunsthistorisch onderzoek en de gevolgen ervan voor de kunstbeleving. In het kader van haar promotieonderzoek zijn ook schilderijen van Vermeer, Rembrandt en Van Gogh gescand. Met het scannen van *Contra-compositie VII* (1924) en *Portret van Pétro (Nelly van Doesburg) en profil* (ca. 1922) uit de collectie van Museum De Lakenhal onderzoekt Tissen voor het eerst abstracte schilderkunst. Eind 2023 zullen we in het museum de uitkomsten op zaal presenteren.

Staalmeestersboek uit de collectie van Museum De Lakenhal

Installatie van *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij* van schilder Ary de Vois uit 1664
Foto: Hielco Kuipers

PUBLIEKSPROGRAMMA

Met ons publieksprogramma willen wij een dwarsdoorsnede van de samenleving bereiken. Dat doen we door programma's te bieden die mensen persoonlijk raken. We laten een breed publiek op uiteenlopende manieren kennismaken met onze collectie en tijdelijke tentoonstellingen. Rondleidingen, verhalen in de Lakenhal-app en specifiek aanbod voor families, jongeren van 18 tot 30 jaar en *special guests* vormen de basis van ons publieksprogramma.

GEVOLGEN VAN CORONA

De coronamaatregelen hadden ook aan het begin van 2022 nog gevolgen voor ons aanbod. De sluiting van het museum tot 26 januari en de 1,5 meter-maatregel die daarna nog een maand gold, hadden gevolgen voor de vorm en de capaciteit van de ingeplande rondleidingen, workshops en andere activiteiten. Vanaf 25 februari kon alles weer doorgaan zoals normaal.

BESTAANDE PROGRAMMALIJNEN

In 2022 boden we verschillende rondleidingen aan, bijvoorbeeld over hoogtepunten of kernverhalen uit de collectie, ons bijzondere museumgebouw en de tijdelijke tentoonstellingen, ook in Nederlandse Gebarentaal. De Lakenhal-app kreeg qua look & feel een fikse update, waardoor deze vanaf nu toegankelijker is voor iedereen en mensen die gebruikmaken van de toegankelijkheids-instellingen op hun mobiele telefoon in het bijzonder.

In het Open Atelier konden gezinnen met kinderen vanaf 6 jaar iedere zondagmiddag en op een aantal woensdagen in de schoolvakanties terecht voor een gratis inloopworkshop onder begeleiding van een beeldend kunstenaar. De opdrachten dit jaar waren:

Memorabel
Foto: Taco van der Eb

- ‘Moderne Patronen’ (druktechnieken | *Christa Ehrlich*)
- ‘Vang een landschap in kleurrijke stippen’ (leporello | pointillisme | collectie)
- ‘Sterren verbeeld’ (borduren | Seeing The Stars)
- ‘Vloeibare Vormen’ (marmeren met scheerschuim | *Imagine Intuition*)

We voegden daarnaast vier nieuwe kunstzinnige opdrachten voor aan de keukentafel toe aan ons online Thuisatelier.

NIEUWE PROGRAMMALIJNEN

Dit jaar voegden we twee nieuwe programmalijnen aan ons aanbod toe: Memorabel en Lakenhal Laat. Met Memorabel bieden we sinds het voorjaar van 2022 mensen met dementie en hun dierbaren de kans om het museum te bezoeken met een rondleiding of workshop, verzorgd door speciaal daartoe getrainde rondleiders en workshopdocenten. Met Lakenhal Laat stellen we sinds dit najaar iedere tweede vrijdag van de maand het museum van 19.00 tot 22.00 uur open met een verdiepend programma vol artist talks, lezingen, performances, workshops en livemuziek. Hiermee hopen we de doelgroep van 18 tot 30 jaar nog beter te bereiken. Dit lijkt goed te lukken: al bij de derde editie was de avond volledig uitverkocht. Ook de waardering van het publiek is hoog. Mede dankzij het extra gemeentebudget uit de coronagelden wordt Lakenhal Laat in ieder geval in 2023 gecontinueerd.

AANBOD BIJ TENTOONSTELLINGEN

Het aanbod bij de tijdelijke tentoonstellingen was groot. Naast verdiepende verhalen in de Lakenhal-app organiseerden we voor het eerst een kindercollege voor nieuwsgierige kinderen vanaf 8 jaar bij *Misleiden*. Tijdens *If Things Grow Wrong* konden bezoekers onder leiding van het Circulair Warenhuis zelf tijdens een workshop een vintage vouwkruk maken, wollen items upcyclen of een eigen glas graveren. We sloten het laatste tentoonstellingsweekend bovendien feestelijk af met onder meer ontmoetingen met de makers op zaal, lezingen over inheemse perspectieven op klimaatverandering en duurzaam consumeren en interactieve workshops. Bij *Christa Ehrlich – Pionier in design* maakten we een Familiespoor voor gezinnen met kinderen vanaf 6 jaar. Zilverliefhebbers konden daarnaast tijdens de uitverkochte zilverspreekuren langskomen om hun zilveren objecten uit de kast te laten keuren door zilverexperts. Ook gaf gastcurator Annemieke Houben een lezing over het leven en werk van Christa in het Auditorium.

Het publieksprogramma bij *Imagine Intuition* trapten we op 16 september af met een ongewoon levendig interview over het thema intuïtie tijdens de Dag van de Intuïtie, dat we in Theehuis Noord organiseerden in samenwerking met Dadakademia. Gedurende de tentoonstelling nodigden we bezoekers uit om ook de collectie op een intuïtieve manier te beleven tijdens een gratis Voelsprietenrondleiding. In de verdiepende lezingenreeks die we samen met Studium Generale programmeerden, reflecteerden verschillende wetenschappers op het ongrijpbare thema. Om mensen de gelegenheid te geven om ruimte te maken voor hun intuïtie, boden we vier mindfulness sessies in de tentoonstelling aan, onder leiding van Jolien Posthumus. Zij maakte ook een meditatie voor na afloop van het tentoonstellingsbezoek, die bezoekers gratis konden downloaden via de Lakenhal-app. In samenwerking met The School of Life boden we tussen kerst en oud en nieuw een Winter School aan waarin de deelnemers hun intuïtie onder leiding van Barbara van der Steen verder ontwikkelden. En tijdens Lakenhal Laat stonden iedere avond twee kunstenaars die een werk voor de tentoonstelling maakten centraal in het programma.

Tot slot programmeerden we op 10 december – precies 450 jaar na dato – een lezing over *De Moord op Musius* door Judith Pollmann en verzorgde conservator Jori Zijlmans in oktober rondleidingen door de presentatie ter ere van de Maand van de Geschiedenis.

Kunstroute Leiden 2022
Foto: Simone Both

BIJZONDERE ACTIVITEITEN EN OPENSTELLINGEN

Het museum was dit jaar drie keer gratis te bezoeken: op 8 februari, 15 juli en 3 oktober – een cadeau van de gemeente Leiden aan de stad.
Op 8 februari stond er ter ere van de Dies Natalis van de Universiteit Leiden de hele dag een rondleider in de Universiteitskamer om bezoekers extra uitleg te geven.

Op 15 juli programmeerden we ter ere van de verjaardag van de Leidse schilder Rembrandt van Rijn een feestelijke familiedag voor gezinnen met kinderen vanaf 6 jaar. Op het programma stonden onder meer een kindercollege over Rembrandt de selfiekoning, een workshop Rembrandt op z'n kop tekenen in het Atelier en een ontmoeting met de maker van het kleinste kunstwerk ter wereld op zaal.

Op 3 oktober konden Leidenaren het museum gratis bezoeken ter gelegenheid van Leidens Ontzet. Rondleiders en conservatoren stonden op zaal om met bezoekers in gesprek te gaan over dit bijzondere geschiedenisverhaal, en in het Atelier kon jong en oud aan de slag met een creatieve workshop, daarbij gebruikmakend van hutspotingrediënten.

Op 28 mei deden we voor de vijftiende keer mee aan de Leidse Museumnacht, dit jaar met als thema Déjà vu. Het programma bestond uit een workshop *visible mending* door Handwerkstudio Leiden, een lezing over de geschiedenis van de textielnijverheid en een interactieve sessie genaamd 'Tips voor een duurzame kledingkast' van het Fashion for Good Museum. De Leidse theatergroep Domino, bestaande uit acteurs met een beperking, speelde *Déjà Vu*. DJ La Mer verzorgde muziek op het voorplein en in het museum waren naast pianoklanken van pianist Willemijn de Widt ook werken van de Noorse componist Ola Gjeilo te horen, vertolkt door het ensemble Stella Polaris. DansBlok danste een speciale choreografie en de korte film *Planktonium* van Jan van IJken werd getoond. Naast flitsrondleidingen bij de tentoonstelling van Christa Ehrlich konden bezoekers een zilverportret laten fotograferen.

INDUSTRY DAY

De Industry Day, een inhoudelijk informatief middagprogramma voor Leidse makers, wordt jaarlijks georganiseerd als aftrap van de inschrijving voor Kunstroute Leiden. Dit jaar vond het plaats op 17 mei 2022. Voor deze editie werd nauw samengewerkt met Cultuurfonds Leiden, waarbij op twee locaties een programma is uitgerold. In Museum De Lakenhal was een plenair gedeelte, waarbij de nieuwe cultuurwoordvoerders uit de Leidse gemeenteraad werden geïntroduceerd. Cultuurmakelaar Guido Marchena ging met de zaal in gesprek over zaken die leven bij de Leidse kunstenaars en de beleidsplannen van de gemeente voor de komende vier jaar.

Daarna vond in Museum De Lakenhal het programma plaats dat special was bedoeld voor beeldend kunstenaars en was er tegelijkertijd in Gebr. De Nobel een programma voor podiumkunstenaars. Het programma in het museum omvatte onder andere een vertoning van de korte film *Planktonium* met toelichting van de kunstenaar Jan van Ijken en er was aandacht voor drie kunstprojecten die in Leiden plaatsvonden. Femke IJsinga-van Boxsel, zakelijk leider van Stichting Beelden in Leiden, vertelde hoe haar organisatie via een jaarlijkse tentoonstelling een podium biedt aan jonge kunstenaars in de publieke ruimte. Nina Mathijsen sprak over *Van Kade tot Zelfkant*, een communityproject waarbij in de Singelparken van Leiden met behulp van traditionele technieken de stof saai werd gemaakt. Ju-An Hsieh en Yi-Han Yen introduceerden hun project MorePlants2022, een serie tentoonstellingen en podcastafleveringen over de interactie tussen mens en plant. Daarna was er een gezamenlijke Cultuurborrel in Gebr. De Nobel.

Samenwerkingspartners van de Industry Day waren Cultuurfonds Leiden, Gebr. De Nobel, Stadsschouwburg en Jan Stroomer (Nieuwplaatz Leiden). De borrel werd gefinancierd door de gemeente Leiden.

KUNSTROUTE

De jaarlijkse Kunstroute Leiden in september bestaat sinds 1994. Begonnen als een initiatief van een Leidse kunstenaar is het inmiddels uitgegroeid tot een belangrijk cultureel evenement in Leiden. Sinds 2006 is de organisatie in handen van Museum De Lakenhal. In het weekend van 24 en 25 september vonden zo’n 5500 bezoekers hun weg in de open atelier- en galerieroute, waar professionele beeldende kunstenaars en presentatieplekken hun deuren een weekend lang openden voor het publiek.

Museum De Lakenhal organiseert de Kunstroute om Leidse kunstenaars de gelegenheid te geven zich te presenteren aan een groot publiek. Zij tracht door middel van goede publiciteit, verzorging van het start- en informatiepunt en extra activiteiten een zo groot mogelijk publiek te bereiken en de professionaliteit van Leidse kunst en kunstenaars te ondersteunen.

Tevens creëert Museum De Lakenhal een laagdrempelige mogelijkheid voor het publiek om met beeldende kunst in aanraking te komen. Kunstroute Leiden is een ideale gelegenheid om rond te snuffelen in de wereld van de kunstenaar en diens werk. De ateliers, galeries en kunstenaarsinitiatieven vormen samen een levendige omgeving waar jong en oud door elkaar loopt om zich te verwonderen en te laten inspireren.

De Kunstroute wordt door veel kunstenaars en andere deelnemers aangegrepen om samenwerkingen aan te gaan met elkaar en met partners uit de stad. Daarmee zorgt de route voor nieuwe verbindingen . Samenwerkingspartners van de Kunstroute zijn, naast de deelnemende kunstenaars en kunstinstellingen, de gemeente Leiden, Nieuwe Energie Leiden, Galeriecafé Leidse Lente, Stichting Werk en Onderneming, Cultuurcoach Leiden en Kunstcentrum Haagweg 4..

Activiteiten en publieksprogramma

Bestaande en nieuwe programmalijnen	**Deelnemers**
Rondleidingen	
• Groepen	85/1075
• Instaprondleidingen (ook bij tijdelijke tentoonstellingen en in Nederlandse Gebaren Taal)	83/800
• Open Atelier	1231
• Thuisatelier – bezoeken website	2355
• Memorabel	36/360
• Lakenhal Laat (2 edities)	310
App	
• Totaal downloads	2416
• Actieve gebruikers	3526
• Pick up-rate (% bezoekers dat de app downloadt)	4,4%
Aanbod bij tentoonstellingen	
Misleiden	
• Kindercollege	32
If Things Grow Wrong	
• Workshops i.s.m. Het Circulair Warenhuis (3 edities)	21
• Feestelijk slotweekend	640
Christa Ehrlich	
• Familiespoor – aantal gezinnen	213
• Zilverspreekuren (2 edities)	55
• Lezing	46
Imagine Intuition	
• Dag van de Intuïtie	64
• Lezingenreeks	311
• Mindfulness X Intuïtie (3 edities)	36
• Lakenhal Laat (2 edities)	310
• Winter School i.s.m. The School of Life	29
De Moord op Musius	
• Lezing door Judith Pollman	41
• Rondleidingen Maand van de Geschiedenis	27
Bijzondere activiteiten en openstellingen	
• Gratis openstelling 8 februari - Dies Natalis	360
• Gratis openstelling 15 juli - verjaardag Rembrandt	485
• Gratis openstelling 3 oktober - Leids Ontzet	1286
• Museumnacht 2022	1608
Industry Day & Kunstroute	
Industry Day	
• Deelnemers	83
Kunstroute	
• Bezoekers	5500
• Kunstenaars(ateliers), galeries en kunstenaarsinitiatieven	164

ICK Dans bij de opening van de tentoonstelling *Imagine Intuition*
Foto: Taco van der Eb

ONDERWIJS

Voor basisscholen en voortgezet onderwijs biedt Museum De Lakenhal speciale rondleidingen en programma's met workshops aan. Het meer laagdrempelig maken van ons museum, het activeren van creativiteit en uitwisselen van kennis over de geschiedenis en de collectie zijn de belangrijkste onderliggers van dit programma.

HERIJKING AANBOD

Het in 2019 volledig hernieuwde onderwijsaanbod met rondleidingen, workshops en lesbrieven voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs, mbo, hbo en wo namen we dit jaar grondig onder de loep. Programma's die niet of nauwelijks geboekt werden verwijderden we uit ons aanbod, en we voegden nieuwe programma's aan het aanbod toe.

Vooral het programma voor het voortgezet onderwijs kreeg een inhoudelijke update. De handleidingen voor de Cursus Kijken en de Examenrondleiding Kunst Algemeen werden volledig herschreven, inclusief allerlei nieuwe vragen en werkvormen. Daarnaast voegden we een Examenrondleiding Geschiedenis voor het vwo aan het aanbod toe, en startten we een samenwerking met Kleinkunstig op, waarmee we 120 leerlingen in het programma Eerste Hulp bij Kunst Beleven tegelijkertijd een mooie dag in het museum kunnen aanbieden bestaande uit een rondleiding en muzikaal optreden van de Handsome Poets.

Ook vernieuwden we alle teksten en de *look & feel* van de onderwijspagina's op de website, waardoor het voor docenten gemakkelijker is geworden om ons aanbod te overzien, en daarin een goede keuze te maken.

Foto: Taco van der Eb

KUNSTROUTE SCHOLENPROJECT

Het jaarlijkse Kunstroute-scholenproject voor groep 7/8 van de basisschool had als thema 'Proeven met je ogen', gekoppeld aan de tentoonstelling *Imagine Intuition*. Het programma bestond uit een 'drietrapsraket' van een lesbrief voor in de klas, een rondleiding in het museum en een workshop op het atelier van een kunstenaar. Het hele programma was gericht op zintuigen. In totaal deden 108 leerlingen uit 5 verschillende klassen mee, evenals 5 kunstenaars voor in totaal 9 workshops.

Activiteiten onderwijs

Regulier aanbod	**Aantal groepen/ deelnemers**
• Primair onderwijs	36/508
• Voortgezet onderwijs	
○ Met programma/rondleiding	71/961
○ Zonder programma/rondleiding	19/304
• Mbo/hbo/wo	42/643
Kunstroute-scholenproject	
• Kunstroute-scholenproject	10/108

Aanbod onderwijs

Primair onderwijs	Doelgroep
• Filosoferen met kunst	Groep 3-8
• Zeven eeuwen Leids laken	Groep 6-8
• Blik op de Gouden Eeuw	Groep 3-8
• Leidens Beleg en Ontzet	Groep 3-8
• Programma op maat	Alle niveaus
Voortgezet onderwijs	
• Cursus kijken	Alle niveaus
• Examenrondleiding Kunst Algemeen	Havo/vwo
• Examenrondleiding Geschiedenis	Vwo
• Cultuurdag Eerste Hulp Bij Kunst Beleven	Alle niveaus
• Programma op maat	Alle niveaus
Mbo	
• Inspiratierondleiding Grafische Vormgeving	Alle niveaus
• Inspiratierondleiding Mode & Interieur	Alle niveaus
• Rondleiding Hoogtepunten & Architectuur	Alle niveaus
• Programma op maat	Alle niveaus
Hbo/wo	
• Inspiratierondleiding Kunst & Vormgeving	Kunstopleidingen
• Introductie Interactief Kijken naar Kunst	Kunsteducatie
• Introductie Museumdidactiek	Kunsteducatie
• Rondleiding Hoogtepunten & Architectuur	Alle niveaus
• Programma op maat	Alle niveaus
Speciaal onderwijs	
• Programma op maat	Alle niveaus

Foto: Taco van der Eb

MARKETING EN COMMUNICATIE

Museum De Lakenhal is het bezoeken meer dan waard – en dat mag iedereen weten. Daarom bouwden we ook in 2022 aan een verbeterde naamsbekendheid en een duidelijkere positionering.

TENTOONSTELLINGEN EN VASTE PRESENTATIE

Een belangrijk deel van de marketing- en communicatie-inspanningen waren in 2022 gericht op de promotie van de tentoonstellingen, in een mix van free publicity, (online) marketing en social media. Voor iedere grote tentoonstelling is een marketing- en communicatieplan geschreven waarin naast het algemene kunst- en cultuurpubliek een communicatie- en activiteitenplan is opgesteld en uitgevoerd voor doelgroepen die speciaal voor die tentoonstellingen van toepassing waren. Daarnaast was er structurele aandacht voor onze vaste presentatie, bijzondere interventies en publieksactiviteiten. Zo werd er bijvoorbeeld elke week een social media bericht gepost over een object uit onze vaste collectie.

VISUELE IDENTITEIT

In 2021 is een nieuwe visuele identiteit geïntroduceerd, waarmee sterk is ingezet op naamsbekendheid en eenheid en herkenbaarheid door het gehele programma. In 2022 zijn we verdergegaan met de uitrol van deze nieuwe communicatiestijl, onder andere door het submerk van de Kunstroute en de uitingen richting vrienden en mecenassen hierin mee te nemen. Een belangrijk onderdeel van de middelenmix is de nieuwe versie van de plattegrond. Dit middel op zakformaat is er enerzijds op gericht om ondersteuning te bieden tijdens het bezoek en anderzijds stimuleert het herhaalbezoek door het vermelden van interessante activiteiten en tentoonstellingen die in de toekomst liggen.

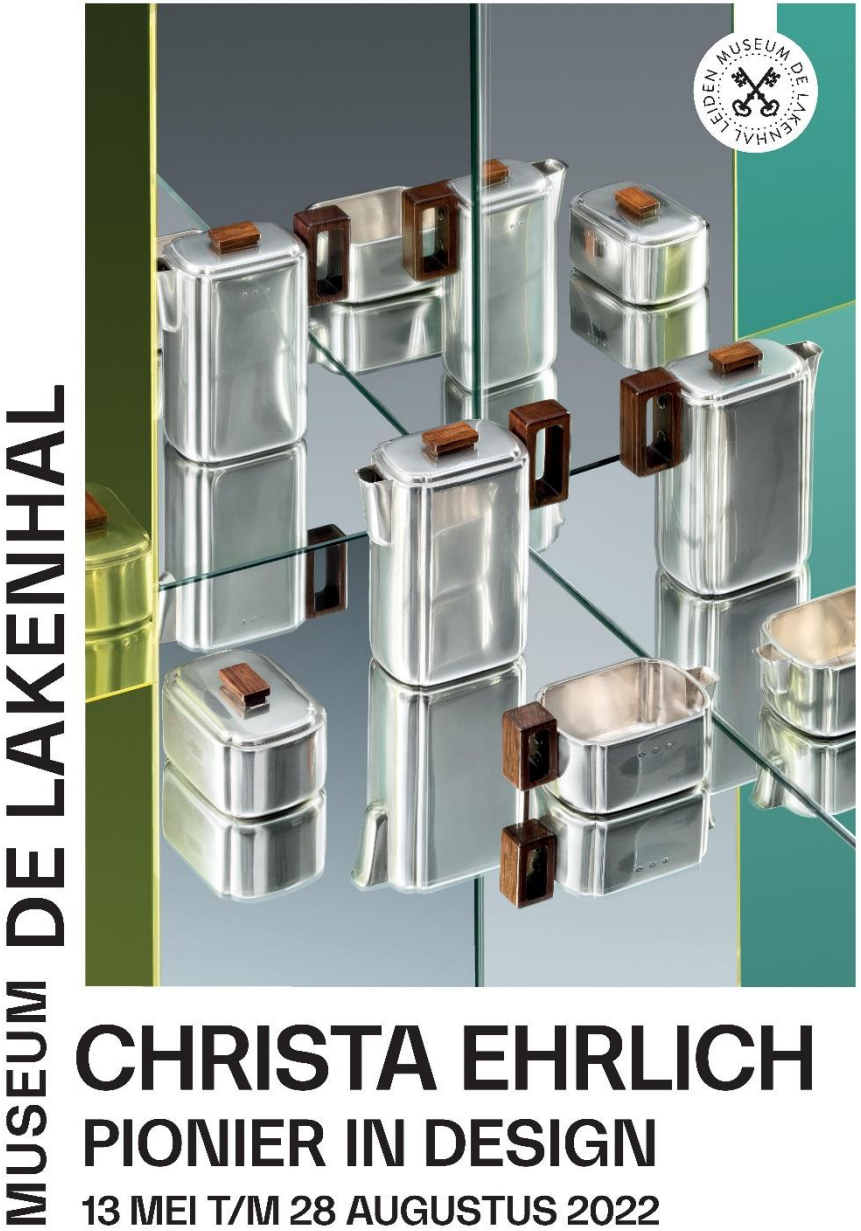

FOTOGRAFIE

Een belangrijke stap die we in 2022 hebben gezet, is het ontwikkelen van een nieuw beeldconcept rondom onze fotografie. De breedte van het aanbod is in de nieuwe fotografie beter weerspiegeld en de foto's zijn meer verrassend, en hebben een meer naturelle, contemporaine uitstraling.

WEBSITE

De website is inmiddels nodig aan vervanging toe. Met name het CMS voldoet niet meer aan de eisen en de voorkant geeft te weinig mogelijkheden om ons publieks- en educatieprogramma in te richten. In 2022 hebben we dit project voorbereid en in 2023 wordt dit verder uitgerold. We zijn tevens in gesprek met andere middelgrote musea of dit project in gezamenlijkheid kan worden ontwikkeld en of we een gezamenlijk platform kunnen laten ontwikkelen.

JONGER PUBLIEK

Speerpunt voor marketing en communicatie is het bereiken van jongvolwassenen tussen 18-35 jaar. In 2020 zijn we gestart met het uitdelen van speciale totebags waarmee Leidse studenten vijf jaar lang gratis toegang krijgen tot Museum De Lakenhal. Dit project hebben we ook dit jaar succesvol voortgezet. Het aantal uitgedeelde tasjes is gestegen en de banden met studentenverenigingen en introductiecommissies zijn verder verstevigd. Langzaam maar zeker worden we een logische partner voor studentenorganisaties en worden we met regelmaat benaderd of we met hen kunnen samenwerken.

NAAMSBEKENDHEID EN POSITIONERING

Uit het cultuurmerken-onderzoek van Beerda blijkt dat Museum De Lakenhal na intrede in de landelijke top 150 sterkste cultuurmerken in 2021 – op plek 125 – ook in 2022 een plek heeft in deze top 150, ditmaal op plek 130. De geholpen naamsbekendheid van 1,6% is nagenoeg gelijk aan 2021.

MEDIAWAARDE

De tentoonstellingen van 2022 hadden een totale mediawaarde van € 450.000, verdeeld over:

- Christa Ehrlich – Pionier in design: € 38.000
- Imagine Intuition: € 216.000
- Van Kade tot Zelfkant: € 33.000
- If Things Grow Wrong € 58.000
- Misleiden – Fakes uit kunst en wetenschap: € 105.000

BEREIK

	2022
Bezoek	
• Museum	55.530
Website	
• Unieke bezoekers lakenhal.nl (incl Kunstroute)	235.157
• Views lakenhal.nl/ifthingsgrowwrong	47.926
• Views lakenhal.nl/kunstroute	75.064
Nieuwsbrieven	
• Abonnees	3.226
Social media	Volgers
Museum De Lakenhal	
• Facebook	11.969
• Twitter	6.664
• Instagram	7.825
• LinkedIn	3.836
Kunstroute	
• Facebook	2.083
• Twitter	855
• Instagram	871

Foto: Taco van der Eb

FONDSENWERVING EN RELATIEBEHEER

In 2022 heeft een brede kring van fondsen, stichtingen, mecenassen, Vrienden en particulieren ons gesteund. Daar zijn wij hen zeer dankbaar voor. Het was enorm prettig om deze gevers - na enkele coronajaren - eindelijk weer veelvuldig te kunnen ontmoeten in ons museum.

Als stadsmuseum zijn wij onderdeel van de Leidse gemeentelijke organisatie en ontvangen wij budget voor het uitvoeren van onze kerntaken. Voor omvangrijke tentoonstellingen, kleine presentaties, publieksprogramma's, onderzoek, aankopen, restauraties en innovatieve projecten werven wij aanvullende financiering.

CORONASTEUN

Wij zijn de gemeente Leiden zeer dankbaar voor de coronasteun die zij ons in 2022 gaven. Uit de Rijksbijdragen voor coronasteun aan culturele instellingen ontvingen we € 250.000. Via de vijfde steunmaatregel Compensatieregeling Coronacrisis Musea van het Mondriaan Fonds mochten we € 60.000 ontvangen. Deze steun was essentieel omdat we de terugval in inkomsten uit entree, evenementen en winkel niet op een andere manier hadden kunnen opvangen. Hierdoor konden we grote verliezen voorkomen. Door de steun is het mogelijk geweest om ondanks de daling in bezoekaantallen en inkomsten een kwalitatief goede programmering en presentatie te verzorgen.

FONDSEN

Fondsen en stichtingen ondersteunen ons bij de ontwikkeling van ons inhoudelijke programma en specifieke publieksactiviteiten. Zo konden we dankzij de financiële steun van diverse fondsen en stichtingen in 2022 twee omvangrijke tentoonstellingen realiseren, inclusief een uitgebreid publieksprogramma: de zilvertentoonstelling *Christa Ehrlich – Pionier in design* en in het najaar de actuele kunsttentoonstelling *Imagine Intuition*. In april 2022 lanceerde we *Memorabe*l: een dementievriendelijk museumprogramma. Dankzij Fonds 1818 en Stichting De Carolusgulden kunnen we dit programma tot eind 2023 gratis aanbieden aan zorginstellingen en mensen met dementie en hun dierbaren. Ook konden we met steun van fondsen onze collectie uitbreiden, restaureren en onderzoeken.

PARTICULIEREN

Geregeld ontvangen wij (anonieme) donaties of periodieke en incidentele schenkingen en nalatenschappen van particulieren, zowel in geld als in natura. Dit waarderen wij zeer en aanvaarden wij met grote dank.

Bij de werving en het relatiebeheer van particuliere schenkers werken wij vanuit het museum nauw samen met de besturen van het Lucas van Leyden Mecenaat en Vriendenvereniging VBL, twee aan het museum gelieerde steunorganisaties.

LUCAS VAN LEYDEN MECENAAT

In november 2022 nam Elco Brinkman afscheid als voorzitter van het Lucas van Leyden Mecenaat, omdat de regels van *good governance* ook in de culturele sector voorschrijven dat het na twee bestuursperioden tijd is voor een wisseling van de wacht. Brinkman heeft zich enorm ingespannen voor de restauratie en uitbreiding van het museum (realisatie in 2019). Zijn brede kennis en wijze raad waren onmisbaar tijdens dit vernieuwingstraject. Het team van Museum De Lakenhal is de heer Brinkman hiervoor zeer dankbaar. Tijdens het Mecenaatsdiner in november 2022 werd Carel Stolker geïntroduceerd als opvolger van Elco Brinkman.

Carel Stolker zette eind 2022 het vernieuwingstraject voort dat het bestuur in 2021 was gestart. In het najaar van dit verslagjaar resulteerde dit in een nieuw geefdoel dat we 'recht op risico' noemen. Dit is een spannende vorm waarbij het mecenaat de rol van *kickstarter* aanneemt en aan de start van een project met ons gaat meelopen. Helemaal aan het begin als wij vooral nog vraagstukken en ideeën hebben en niet direct een concreet eindproduct voor ogen hebben. Deze 'recht op risico'-projecten geven ons als museum de mogelijkheid actief en onderzoekend vanuit de collectie vernieuwende inzichten op te doen en samenwerkingen te initiëren. In 2023 worden de plannen voor dit nieuwe geefdoel uitgewerkt.

In 2022 ging het eind 2021 gelanceerde Jong Mecenaat officieel van start met een volledig jaarprogramma, met onder meer een spetterende eerste editie van de JM Familiedag. Op 31 december 2022 namen 24 Jong Mecenassen deel aan het Jong Mecenaat (16 periodieke schenkingen). Zij vormen de start van een nieuw netwerk van Leidse kunstliefhebbers tussen de 25 en 45 jaar. De focus van dit Jong Mecenaat ligt op talentvorming. Het eerste concrete resultaat van dit nieuwe geefdoel zal de lancering van de Doesjenel Prijs zijn in 2023. In 2022 is gewerkt aan de ontwikkeling van deze nieuwe kunstprijs.

Alle mecenassen - Staalmeesters, Drapeniers en Jong Mecenassen – hebben elkaar ontmoet tijdens het Mecenaatsfeest in het voorjaar en het jaarlijkse Mecenaatsdiner in het najaar. Daarnaast heeft elke geefkring eigen activiteiten zoals borrels, exclusieve lezingen en een boottochtje. Dankzij 37 mecenassen (3 Staalmeesters- en 21 Drapeniers-schenkingen) kreeg in 2022 de nieuwe aanwinst van Ary de Vois een passende lijst en kon eindelijk – na wat coronavertraging - de tachtigste basisschoolklas uit Leiden gratis een bezoek brengen aan ons museum. Ook kon met steun van het mecenaat een volgende stap gezet worden in het bijzondere digitaliseringsonderzoek naar de historische Staalmeestersboeken.

VRIENDENVERENIGING VBL

Al meer dan een eeuw helpt de Vriendenvereniging VBL het museum bij de ontwikkeling van de museumcollectie met steun aan restauraties en aankopen. De VBL heeft ook zelf een collectie die Museum De Lakenhal in eeuwigdurend bruikleen heeft. In 2022 heeft de VBL hier een bijzondere aanwinst aan kunnen toevoegen: dankzij hun Carla van Steijn-fonds en een zeer genereuze schenking van de Vereniging Rembrandt is sinds 13 december 2022 *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij* van de Leidse fijnschilder Ary de Vois te bewonderen in Museum De Lakenhal.

Samen met het VBL-bestuur, onder leiding van voorzitter Christine Robben, organiseerde we ook in 2022 weer diverse activiteiten voor de Vrienden – soms exclusief voor de 525 leden, soms samen met andere speciale genodigden. De Vrienden waren aanwezig bij de openingen van de twee grote tentoonstellingen en er waren diverse lezingen die de Vrienden gratis konden bijwonen zoals de lezing van Judith Pollman over de moord op Musius. Tijdens de jaarlijkse ALV Vriendenlezing sprak Anouk Heesbeen-de Vos, coördinator publieksprogramma bij Museum De Lakenhal, over de achtergrond, opzet, impact en het succes van het dementievriendelijke programma Memorabel. Daarna gingen de aanwezigen in groepjes het museum in voor een demonstratierondleiding. Het was een prachtige manier om Memorabel zelf te ervaren.

In 2022 vond ook bestuurlijke vernieuwing plaats. Tijdens de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering op 19 oktober 2022 nam de VBL afscheid van de bestuursleden Geert Crielaard en Louise Tromp-Genang. De ALV benoemde Nienke van Schaverbeke als nieuw bestuurslid. Het VBL-bestuur en het museum werkten in 2022 gezamenlijk aan nieuwe strategieën voor ledencommunicatie, vriendenwerving en interne professionalisering van de backoffice.

Mecenaatsdiner november 2022
Foto: Taco van der Eb

BEDRIJFSVOERING

Na twee jaar van coronamaatregelen en tijdelijke sluitingen kon het museum kort na het begin 2022 weer voorzichtig open. De bezoekersaantallen moesten opnieuw worden opgebouwd en groeiden gestaag. Daarnaast is er een andere dynamiek gekomen in de balans tussen thuiswerken en op kantoor. Dit heeft invloed op de medewerkers en de bedrijfsvoering van het museum.

INTERNE ORGANISATIE

Op weg naar een gedragen visie

De directeur werkte in 2022 samen met bureau Changekitchen aan het formuleren van een nieuwe gedragen toekomstvisie voor het museum. Hiertoe werden verschillende mensen van binnen en buiten de organisatie geïnterviewd over hoe zij het museum beleven. Met de uitkomsten van de interviews ging een kernteam van medewerkers en het managementteam van het museum tijdens twee heidagen aan de slag. Er werd een vernieuwde visie en missie voor Museum De Lakenhal geformuleerd. In verschillende interactieve bijeenkomsten met alle medewerkers werden deze uitgangspunten vervolgens besproken en aangescherpt.

Personeelsbeleid

Vanuit de directie en de gemeente Leiden is er veel aandacht geweest voor de mentale gezondheid van medewerkers. Tweewekelijks werd er een online koffiebijeenkomst voor alle medewerkers georganiseerd om informatie te delen en de onderlinge verbondenheid te organiseren en stimuleren. Daarnaast maakte de secretaris van de gemeente Leiden maandelijks een digitale videoboodschap met praktische tips en motiverende woorden voor alle medewerkers van de gemeente Leiden. Na twee jaar kerstfeesten op afstand kon in 2022 eindelijk een gezamenlijk feest georganiseerd worden, onder het schijnsel van het Noorderlicht bij Museum Naturalis.

Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

Extra aandacht was er voor het onderwerp Diversiteit & Inclusie in het museum. Ook de gemeente Leiden schreef in 2022 aan een D&I-beleid, waarbij diversiteit gaat over de aanwezigheid van verschillende mensen in de organisatie en inclusie zich richt op de mate waarin medewerkers zich thuis voelen en invloed hebben. Museum De Lakenhal werkte samen met andere culturele instellingen uit de stad, de C6, aan het vergroten van het bewustzijn over diversiteit en inclusie. Samen met de Leidse Schouwburg – Stadsschoorzaal organiseerde Museum De Lakenhal daartoe een training voor alle medewerkers van de C6-instellingen over onbewuste vooroordelen. Ook organiseerden we enkele inspiratiebijeenkomsten over inclusief taalgebruik en gelijkwaardige educatiemethodes.

Digitalisering

Sinds het begin van de coronaepidemie hebben we sterk ingezet op nieuwe digitale communicatiekanalen als Trello en Slack. In 2022 is hieraan Airtable als planningsinstrument toegevoegd. Daarnaast verschoof het accent enigszins naar het gebruik van Microsoft Teams. Vanuit de gemeente kreeg dit kanaal de voorkeur, waarna het museum dit aangreep om ook de digitale samenwerking te stroomlijnen door het delen van bestanden, vergaderingen en agenda’s via dit programma. De verschuiving naar digitale werkvormen en de onderlinge samenwerking zijn hierdoor verder versterkt.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim was met 9,9% in 2022 erg hoog. In 2021 was dit nog 5,7%, in 2020 6,1%. Het cijfer werd met name bepaald door een aantal langdurig zieken in de organisatie.

Opleiding

In 2022 was er voldoende budget voor de medewerkers om een opleiding te volgen. Er werd geïnvesteerd in de doorontwikkeling van de strategische

visie. De medewerkers waren hierbij actief betrokken en een kerngroep heeft een aantal sessies gehouden.
Individuele opleidingen werden gevolgd op het gebied van verdieping in kunstgeschiedenis, innovatie in communicatie en marketing en leiderschap.

Belangrijke personeelswisselingen

In 2022 is het nieuwe hoofd Programma en Collectie geworven. De medewerker financiële administratie is overgestapt naar de financiële administratie van de gemeente Leiden, waarna een goede vervanging voor hem gevonden is. Daarnaast is eind van het jaar het team events tijdelijk uitgebreid met een nieuwe medewerker.

Integriteit

Binnen de gemeente Leiden is volop aandacht voor integriteit. Iedere nieuwe medewerker krijgt hierin een training. Ook procedures rondom ongewenst gedrag zijn benadrukt en het proces rondom de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme is vastgesteld. De stem van medewerkers vinden we belangrijk. Inspraak is geregeld via de gemeente door middel van een ondernemingsraad. Daarnaast is er in sommige gevallen behoefte om ook andere vormen van inspraak in te richten, die meer aansluiten bij het museum.

DEPOT

Het Museum De Lakenhal beheert een collectie van 24.000 objecten waarvan circa 21.500 objecten zijn opgeslagen in vier interne depots en in één depot buiten het museum. In de huidige depots is iedere meter bezet, waardoor adequaat collectiebeheer een uitdaging is. Een optimalisatie van de depotsituatie is meer dan wenselijk om toekomstbestendig voor de collectie te kunnen blijven zorgen. Derhalve doet Museum De Lakenhal onderzoek, met het Museum voor Wereldculturen en de gemeente Leiden als partners, naar de haalbaarheid van het vestigen van een gezamenlijke collectiecentrum – een depotgebouw met onderzoeks-, werk- en educatieruimtes – in Leiden. Verschillende scenario's worden verkend en doorberekend.

EVENEMENTEN, HORECA EN VERHUUR

Er hebben in 2022 verschillende interne bijeenkomsten en partnerevenementen plaatsgehad: 39 interne bijeenkomsten, 37 partnerbijeenkomsten en 11 maal commerciële zaalhuur. Door de heropstart na de coronaperiode zijn er weinig commerciële evenementen gedraaid. Café Laken wordt geëxploiteerd door Vermaat. Dit bedrijf verzorgt ook de catering tijdens evenementen en verhuringen. Aangezien het museum sinds de heropening nog geen volledig jaar open is geweest, is het lastig de exploitatie te vergelijken met voorgaande jaren.

MUSEUMWINKEL

De museumwinkel was aan het begin van het jaar drie weken gesloten. De gemiddelde omzet per week is hoger wanneer er een tijdelijke tentoonstelling te zien is. Het grootste effect hiervan was te zien bij de tentoonstelling *Imagine Intuition* in het najaar. Hier speelt ook het cadeauseizoen een rol. Uiteindelijk is het jaar afgesloten met een klein omzetverlies van 2% , maar wel met een winstvergroting van 3% ten opzichte van 2021.

FINANCIËN

Het jaar is financieel afgesloten met een tekort van € 60.000 dat aan de bedrijfsreserve is onttrokken. Dit resultaat kwam voornamelijk doordat er minder inkomsten kwamen uit ontvangsten en evenementen dan begroot. Hierdoor ontstond een tekort van € 55.000 op dit onderdeel, ondanks de inzet van een deel van de Coronasteun. De animo voor verhuur was na de coronasluitingen zeer laag. Hierdoor vonden er weinig commerciële verhuringen plaats.

De personele lasten vielen € 30.000 duurder uit. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door hogere kosten van inhuur (beveiliging en communicatie) die niet volledig door een lagere bezetting gedekt werd. Ook de winkel kende een tekort van € 30.000 op het begrote resultaat. De lagere bezoekcijfers en daarmee samenhangende lagere verkopen waren hier debet aan.
Een tekort op de horeca ontstond doordat wij contractueel verplicht zijn om een deel van de inkomstenderving te vergoeden wanneer wij minder dan een bepaald aantal bezoekers hebben. Het tekort was hier € 20.000.
Wel kenden we een voordeel op de kantoorkosten van € 85.000. Dit kwam grotendeels door het uitblijven van kosten voor werkplekken die wij vanwege de coronamaatregelen hadden verwacht.

Coronasteun

Ter dekking van de gevolgen van de coronamaatregelen is in 2022 door de gemeente € 250.000 beschikbaar gesteld aan het museum uit de rijksbijdrage voor culturele instellingen. Ook kende het Mondriaan Fonds het museum € 60.000 toe als ondersteuning. Hiermee kon de derving van inkomsten uit toegangsgelden door sluiting en door de lagere bezoekersaantallen worden opgevangen, evenals een deel van de inkomstenterugval uit evenementen.

BIJLAGEN

MET DANK AAN

In 2022 ontving Museum De Lakenhal subsidies, schenkingen en nalatenschappen. Diverse schenkers wensen anoniem te blijven. Wij danken alle gevers voor hun steun en betrokkenheid.

Tentoonstelling *If Things Grow Wrong*

- Mondriaan Fonds
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Leiden Stad van Ontdekkingen
- Stichting Stokroos

Presentatie *Misleiden – Fakes uit kunst en wetenschap*

- Gemeente Leiden
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Gravin van Bylandt Stichting

Tentoonstelling *Christa Ehrlich – Pionier in design*

- Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland
- Leiden, Stad van Ontdekkingen
- M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting

Memorabel

- Fonds 1818
- Stichting De Carolusgulden

Tentoonstelling *Imagine Intuition*

- Mondriaan Fonds
- Stichting Stokroos
- Gemeente Leiden
- Universiteit Leiden
- European City of Science Leiden 2022

Kunstroute Leiden 2022

- Leiden, Stad van Ontdekkingen
- Alle deelnemende kunstenaars

Het (digitaal) toegankelijk maken van 31 vervormde Staalmeestersboeken

- Metamorfoze | Nationaal programma voor het behoud van het papieren erfgoed – voor het onderzoekstraject
- Lucas van Leyden Mecenaat – voor de conservering / digitalisering

Lucas van Leyden Mecenaat

Staalmeesters

- Rik Kamps
- Wim de Leeuw en Marisa Zwartjes
- Mevrouw Wurfbain-Sanders

Drapeniers

- Mark en Femke Aukema
- Tony Bel en Suze Bel-van Liere
- Buik & Van der Horst Gerechtsdeurwaarders
- Juul Covers en Ellen Simons
- De Clercq advocaten notariaat
- Sylvia den Engelsen
- Philips Everts en Ineke Everts-Kuik
- Heleen Gall
- Alexander Geertsema
- Fred en Fia van Haasteren
- Hans Härtel
- Maas en Nelleke van Hoeken
- Ronald Knappers en Odile Heynders
- Laaken Asset Management N.V.
- Ingrid Moerman
- Rabobank Leiden-Katwijk
- Frits Rijksen en Henny Buschman
- Haro Schultz van Haegen
- Menno en Miep Smitsloo
- Caesar Sterk
- Ine Sterk-Berkvens
- Marijke van der Wal en Elisabeth Koning
  en een anonieme mecenas

Jong Mecenassen

- Willem den Blanken
- Quirijn Bongaerts
- Elmo en Mirella Ferrier
- Matthijs Geneste
- Charlotte Harte en Franke Eleveld
- Mariken van Loopik en Wouter Huizer
- Egberts Koops
- Nanneke en Jan-Pieter Kuipers-Staps
- SinArts gallery | Alex Lebbink en Wieteke Huijzer
- Marleen Maat
- Eva Mulder-Arends | Kunsthuizen BV
- Gijs Nieuwland en Yael Diamant
- Anne-Isabelle Richard en Alexander Afonso
- Carolien Stolte
- Bas en Mariska van Zelst-de Wit

En ten slotte

- Alle particuliere (anonieme) schenkers en bruikleengevers
- En de leden van de Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal

AANWINSTEN

Aankopen

- Roos Tulen, THUIS, 2020-2021. Tot stand gekomen i.s.m. 100 locale kunstenaars tijdens de COVID-pandemie.
- Christiaan Rykert (toegeschreven aan), Zilveren hondenhalsband van de familie Luycx Massis, 1737-1800.
- Zilverfabriek J.M. van Kempen & Zonen, Voorschoten, Zilveren theepot in neorococostijl, 1900.
- Onbekend, Tegel met monogram LDSM, 1620-1650
- Anoniem, Lekplaat met voorstelling van de stoffenhandel, ca. 1750. Aankoop met financiële steun van Zebregs en Röell.
- Monstertegels, Tegel- en Faiencefabriek Amphora, Oegstgeest, 1908-1927.
- Wilhelmus Cornelius Chimaer van Oudendorp, Portret van Paulus Jacobus Zuurdeeg (1810-1867), 1858.
- Jan Sluijters, Portret van keramist W.C. Brouwer, 1926.

Bruiklenen

- Antoine Aloys Emmanuël van Bedaff, Het ontzet van Leiden, 1815-1829. Bruikleen Geuzen van Boisot, Leiden.
- Matthijs Naiveu, Portret van een Amsterdamse verzamelaar, 1677. Particulier bruikleen.
- Frans Zwollo sr. (toegeschreven aan), vaas met schotel, 1896-1897. Particulier bruikleen.
- Ary de Vois, Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij, 1664. Bruikleen Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal (aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar VriendenLoterij Aankoopfonds en een schenking van The School of Life Amsterdam, 2022).

Schenkingen

- Onbekend, Console met vrouwenkop afkomstig van het Leidse stadhuis, 1605. Schenking mevrouw M. Everard, Leiden.
- Ton van Tast, 1945 ons land uit lijden ontzet, 1945. Uitgegeven door Kompas, Den Haag. Particuliere schenking.
- Anoniem, Winkeldoos van herenmodezaak Wannée in Leiden, voor 1945. Particuliere schenking.
- Jakobje Schaapman, naar schilderij van Simon Opzoomer, Magdalena Moons beweegt den Spaanschen Veldheer Baldez, dat hij de stad Leiden niet bestorme. 1574, 1937. Schenking Hennie de Lange, Zwolle.
- Roelants, Schiedam (gedrukt door), Entreebewijs voor Stedelijk Museum De Lakenhal, 1930-1965. Particuliere schenking.
- Anoniem, Halve maan, 1566-1574. Schenking Robbert Steenbergen.
- Anoniem, Van de Belegering der stadt Leyden, gedicht anno 1574 ende ontzeth der 3 octobris 1574, tweede helft 17de of eerste helft 18de eeuw. Schenking Hendrik Cornelis Janse.
- Dirck van Werckhoven, Brandewijnkom, 1664. Schenking van Steven & Sofie Halbertsma – Gülcher.
- Peter Willemse, Soos, 1979. Schenking door M. en E. Hendrikse in herinnering aan hun ouders Huib en Elly Hendrikse, 2022.
- Berndnaut Smilde en Cassander Eeftinck Schattenkerk, Nimbus Museum De Lakenhal, 2022. Schenking kunstenaar.
- Dirck Verhaert (toegeschreven aan), Italianiserend landschap met ruïnes, 1630-1675. Schenking familie Beunen-Corts.
- Lucas van Leyden,. Twee jongetjes met een schild, helm, en vaandel en vogel, 16de eeuw. Met dank aan Kees Berserik.

Berndnaut Smilde, *Nimbus Museum De Lakenhal*, 2022
Foto: Cassander Eeftinck Schattenkerk

BRUIKLENEN

Langdurige bruiklenen van (collega-)instellingen, particulieren

Particuliere bruikleengever

- Matthijs Naiveau. *Portret van een Amsterdamse verzamelaar*. 1677. Inv.nr. B 1631

Particuliere bruikleengever

- Toegeschreven aan Frans Zwollo sr. 1896-1897. *Vaas met schotel.* Inv.nr. B 1632

Geuzen van Boisot, Leiden

- Antoine Aloys Emmanuël Bedaff. *Het ontzet van Leiden*. Tussen 1815-1829. Inv.nr. B 1614

Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal, Leiden

- Ary de Vois, *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij*, 1664. Inv.nr. E 129. Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar VriendenLoterij Aankoopfonds en een schenking van The School of Life Amsterdam, 2022.

Beëindiging langdurige bruiklenen van (collega-) instellingen

Fries Museum

- Anoniem. *Prikslee, Hindeloper.* 1736. Inv.nr. 3140
- Anoniem. *Prikstokken (voor bij een prikslee)*. 18de of 19e eeuw. Inv.nr. 11288
- Anoniem. *Benen schaats uit Friesland.* 17de, 18de of 19de eeuw. Inv.nr. 11289
- Anoniem. *Benen schaats uit Winsum, Groningen.* 17de, 18de of 18de eeuw. Inv.nr. 11290
- Anoniem. *Oud-Hollandse schaatsen.* 17de of 18de eeuw. Inv.nr. 11291
- Anoniem. *Amerikaanse kunstschaatsen.* 19de eeuw. Inv.nr. 11292
- Hill & Son Londen. *Losse schaatsijzers.* 19de eeuw. Inv.nr. 11293
- Anoniem. *Twee modellen van schaatsen.* 19de eeuw. Inv.nr. 11294
- Anoniem. *Model van schaatsen, lang model.* 19de eeuw. Inv.nr. 11294.1
- Anoniem. *Model van schaatsen, kort model.* 19de eeuw. Inv.nr. 11294.2
- Thomas Wytsen. *Zilveren theepot.* 1719. Inv.nr. 3057

Museum Elisabeth Weeshuis

- Anoniem. *Bierkan.* 18de eeuw. Inv.nr. 975.3
- Anoniem. *Kan van tin.* 17de eeuw. Inv.nr. 6043.3
- Anoniem. *Kan van tin.* 17de eeuw. Inv.nr. 6043.25
- Anoniem. *Tinnen bord*. 17de eeuw. Inv.nr. 6051.20
- Anoniem. *Tinnen bord*. 18de eeuw. Inv.nr. 6051.22
- Anoniem. *Tinnen bord*. 17de eeuw. Inv.nr. 6051.23

Particuliere bruikleengever

- Frans van Mieris (de Jonge). *Portret van Josias Johan Hubrecht als kind.* 1750. Inv.nr. B 1113

Langdurige bruiklenen aan (collega-)instellingen voor tentoonstellingen

Gemeente Leiden / Stadhuis Leiden

- Dirk Hidde Nijland. *Gezicht op Leiden*. 1940. Inv.nr. S 3534

Tijdelijke bruiklenen aan (collega-)instellingen voor tentoonstellingen

Museo Thyssen-Bornemisza Madrid: Hyperreal. The Art of Trompe l'Oeil, 16 maart 2022 - 22 mei 2022.

- Adriaen van Gaesbeeck. *Rust op de vlucht naar Egypte* S 109
- Edwaert Collier, *Schijnbedrieger* S 1195

Museum Catharijneconvent, Utrecht: *Van God los? De onstuimige jaren zestig*, 3 februari 2022 – 5 juni 2022

- Wim de Haan. *God*. 1962 Inv.nr. 9331
  Kees Buurman. *Om te oordelen de levenden en de doden*. 1967. Inv.nr. B 1385
  Kees Buurman. *Waterbeweging*. April 1986. Inv.nr. z.n. 1572

Musée de Tessé, Les Mans: L'étoffe des flamands - Mode et peinture au XV/f siècle (The fabric the Dutch are made of - Fashion and painting in the 15th century), 22 oktober 2022 – 29 januari 2023

- Anoniem. Doorslag met drie driehoekjes. 17de of 18de eeuw. Inv.nr. 1306
- Lakenhal. Stalenboek van de Lakenhal. 1730. Inv.nr. 1312.31
- Anoniem. Stempel voor de lakenlengte XXII ¼. 17de eeuw-18de eeuw. Inv.nr. 1342.2
- Reinier Trap. Stempel 'T LEYDS GROOT DOUBEL STAEL 1655. 1655. Inv.nr. 1456.1
- Anoniem. Stempel voor lakenloodjes met het opschrift OVERGROOT DOUBEL STAEL GEBLAUT. 17de eeuw - 18de eeuw. Inv.nr. 1484
- Anoniem. Factuur met acht lakenstalen uit Leiden. 4 mei 1688. Inv.nr. 1664
- Anoniem. Portefeuille met stalen van 'Camelot' of Turks laken, uit Leiden. ca. 1800. Inv.nr. 1671
- Alexander de Raveneaux. *Schrijven van A. Raveneau met stalen van zijden hoedenlinten.* 1678. Inv.nr. 1710
- Alexander de Raveneaux. *Adreskaart van Alexandre Raveneau.* 1678. Inv.nr. 1710.1
- Alexander de Raveneaux. *Handgeschreven briefje van Alexandre Raveneau.* 1678. Inv.nr. 1710.2
- Alexander de Raveneaux. *Zijden staal hoedenlint.* 1678. Inv.nr. 1710.3 t/m 1710.10
- Anoniem. *Onafgewerkte merklap*. vermoedelijk 18de eeuw. Inv.nr. 5067
- Firma J.J. Krantz en Zoon. *Twee modelstalen Marechausse, afkomstig van de firma Krantz.* 1916. Inv.nr. 9315.53
- Anoniem. *Maatstok met opschrift A.T.G. 1702*. 1702. Inv.nr. 10985

Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven

- Hans Coenraet Breghtel. *Bokaal van de Winterkoningin*. 1641. Inv.nr. 3192

Tijdelijke bruiklenen van (collega-)instellingen voor tentoonstellingen

Christa Ehrlich: pionier in design, 13 mei 2022 – 28 augustus 2022

- Nederlands Zilvermuseum, Schoonhoven
- Haags Historisch Museum
- Kunstmuseum Den Haag
- Koninklijke Verzamelingen, Den Haag
- MAK – Museum of Applied Arts, Vienna
- Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
- Rijksmuseum, Amsterdam
- Centraal Museum, Utrecht
- Keramiekmuseum Princessehof, Leeuwarden
- Centre Céramique Maastricht
- RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag
- Museum de Fundatie, Zwolle en Heino/Wijhe
- Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid, Hilversum
- Stichting Buitenplaats Berbice
- Collectie Krekel
- Collectie Ans Gunst de Boer
- Collectie Van der Houwen
- Collectie C.J.A. Begeer
- Bruikleen de heer J. Gunst
- Kunsthandel G.J. Nieuwenhuizen Segaar
- Silard Isaak Collection
- Collectie Rem Posthuma
- Diverse particuliere bruikleengevers

De moord op Musius, 27 september 2022 – 30 januari 2023

- Particuliere bruikleengever

Imagine Intuition, 14 oktober 2022 – 15 januari 2023

- Jos Agasi
- DIKKER + OOSTRIK
- Bram Ellens
- Lonneke Gordijn / Studio Drift i.s.m. Andrea Evers
- Kevin Osepa
- Janet Vollebregt

RESTAURATIES

- Anoniem, *Fragment van een wandtapijt*, 17de eeuw. Behandeling uitgevoerd door Saskia Rijsdijk Textielconservering, 2022.
- Zilverfabriek J.M. van Kempen & Zonen, Voorschoten, Z*ilveren beker met de initialen DH*, 1879. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, 2022.
- Ontwerp Christa Ehrlich, uitvoering Zilverfabriek Voorschoten, *Zilveren fruitschaal op gladde voet*, 1935 (ontwerp 1928). Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, 2022.
- Zilverfabriek J.M. van Kempen & Zonen, Voorschoten, *Zilveren beeld van de Leidse Stedenmaagd aangeboden aan gemeentesecretaris J.N. van Puttkammer*, 1864. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, 2022.
- Anoniem, *Zilveren beeld van de Leidse Stedenmaagd aangeboden aan wethouder C.W. Hubrecht*, 1872. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, i.s.m. PETRACON, Weesp, 2022.
- Anoniem, *Zilveren beeld van de Stedenmaagd, opgedragen aan J.W. Schaap*, 1883. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, i.s.m. PETRACON, Weesp, 2022.
- Thomas Wytsen, *Zilveren theepot,* 1719. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, 2022.
- Pieter Holstein, *Zonder titel*, 1994. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Joris Geurts, *Zonder titel,* 1997. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Joris Geurts, *Zonder titel*, 1998. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Koen Vermeule, *Zonder titel*, 1999. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Koen Vermeule, *Zonder titel*, 1999. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- David van de Kop, *Zonder titel* 1994. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Marian Plug, *Gibbons*, 1998. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Jacobien de Rooij, *Flou*, 1994. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Hannes Wallrafen, *De put*, 1988. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Han Schuil, *Zonder titel*, 1995. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Arjenne Fakkel, *En het leven gaat verder*, 1997. Behandeling uitgevoerd door Thomas Brain, papierrestaurator, Leiden, 2022.
- Zilverfabriek J.M. van Kempen & Zonen, Voorschoten, *Zilveren theepot in neorococostijl*, 1900. Behandeling uitgevoerd door Leunge Metaalrestauratie, Weesp, 2022.
- Ary de Vois, *Portret van een vaandeldrager van de Leidse schutterij*, 1664. Behandeling uitgevoerd door Sainthill Lijsten en Lean Vliegenthart.
- Eva Schreuder, *Impressions*, 2022. Behandeling uitgevoerd door Eva Schreuder, 2022.
- *Keukenkast met twee glazen deuren,* 17de eeuw. Behandeling uitgevoerd in 2022.

NEVENACTIVITEITEN

Tanja Elstgeest, directeur

- Bestuurslid Theater Instituut Nederland
- Bestuurslid theatergezelschap Action Zoo Humain, Gent
- Bestuurslid Mundus Vult Decipi, Amsterdam

Janneke van Asperen, conservator oude kunst

- Ad-hoc adviseur Mondriaan Fonds (aankopen)
- Commissie Schilderijen, Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG)
- Netwerk Museaal Herkomstonderzoek Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed (RCE)
- CODART, internationaal netwerk van conservatoren Nederlandse en Vlaamse kunst

Prosper de Jong, conservator kunstnijverheid

- Lid Corpus Vitrearum Nederland
- Commissielid redactie Leids Jaarboekje van de Historische Vereniging Oud Leiden

Nicole Roepers, conservator actuele kunst

- Bestuurslid Stichting Stadsfotograaf Leiden
- Adviseur Cultuurfonds Leiden over BKOR (opdracht Kimsooja)
- Adviseur nieuwe beeldende kunstprijs (Jong Mecenaat)
- Adviseur commissie Kunst in stadhuis, Leiden
- Jurylid Beeldende Kunstprijs De Familiekamer, Zoeterwoude
- Jurylid Young Artists, Ars Aemula Naturae, Leiden

Jori Zijlmans, conservator geschiedens

- Stuurgroep Leiden 400. Four-nation commemoration (Native Americans, Plymouth US, Plymouth UK, Leiden)
- Museumwerkgroep De Geboorte van Nederland 1572-2022
- Redactie van de 3 oktoberlezing Universiteit Leiden
- Commissie Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde
- Commissie Restauratie Gouden Koets 3 October-Vereeniging
- Jury Oud Leiden Prijs, Historische Vereniging Oud Leiden

PUBLICATIES

Nicole Roepers, conservator actuele kunst

- Nieuwe Leids Weefsels, in: Studies in Textiel, Textielcommissie, 2022, p.p. 76-85
- Yearbook Museums, Culture and Society/Universiteit Leiden: Beyond health and Science, the role of Intuition, 2022.

Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

- Jori Zijlmans, Le drap de laine de Leyde et son rayonnement. In: L'etoffe des Flamands. Mode et peinture au XVIIe siècle, Snoeck, Gand, 2022, p. 43-51.
- Jori Zijlmans, Weven. In: De Zeven Woorden van de Lage Landen. red. Remi Hauman, Gui van Gorp en Frank Judo. Hilversum, Verloren, p. 122-145.
- Jori Zijlmans, De reputatie van het Leids laken. In: Studies in Textiel, nr. 14 (2022), p.8-17.
- Roos Kliphuis, Jori Zijlmans en Edith Greuter, Dat spreekt boekdelen! De eerste stappen op weg naar digitale toegankelijkheid van de staalmeestersboeken uit de collectie van Museum De Lakenhal. In: Studies in Textiel, nr. 14 (2022), p. 18-29.

PRESENTATIES EN LEZINGEN

Prosper de Jong, conservator kunstnijverheid

- Lezing: korte lezing over standaardmaten voor de Nederlandse Tinvereniging, 19.11.2022

Roos Kliphuis, depotbeheerder

- Lezing ‘De vervormde staalmeestersboeken van Museum De Lakenhal. Een voorstudie op digitalisering’ tijdens kennisbijeenkomst Metamorfoze: van lijm tot magazijn, 24 november (samen met Edith Greuter)

Nicole Roepers, conservator actuele kunst

- Lezing Nieuwe Leidse weefsels, Textielsymposium, Museum De Lakenhal, Leiden 7 april
- Finnisage-lezing Marijke Verhoef: ‘Leiden-de stad’, Ars Aemula Naturae, Leiden, 10 april
- Lezing Imagine Intuition voor Medische Faculteit Universiteit Leiden, Museum De Lakenhal, 22 oktober
- Lezing en workshop Imagine Intuition, 3ejaars studenten KABK, Museum De Lakenhal, 8 december
- Prometheus studentenvereniging: Leiden Imagine Intuition, Museum De Lakenhal, 5 november
- Lezing Imagine Intuition Studium Generale, Lipsius Universiteit Leiden, 15 november
- Art Science studenten Universiteit Leiden/KABK, lezing Imagine Intuition, Museum De Lakenhal, 16 december

Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

- Pieterskerklezing nummer 4, Kerkinterieurschilderijen van de Leidse Pieterskerk, 7 maart
- Lezing ‘Staalmeestersboeken, een voorstudie op digitalisering’ tijdens symposium ‘Leidse Weefsels’, Textielcommissie, 7 april (samen met Roos Kliphuis)
- Expertmeeting Stalenboeken, Metamorfoze, 7 november
- Podcast *Het Pilotengraf*, gemaakt voor het *Leidsch Dagblad* door Pim van der Heiden, 14 mei
- R. Kliphuis, E. Greuter, J. Zijlmans, ‘Dat spreekt boekdelen! De eerste stappen op weg naar digitale toegankelijkheid van de staalmeestersboeken (1690-1791) uit de collectie van Museum De Lakenhal’ van (Studies in Textiel).

MEDEWERKERS

DIRECTIE

Directeur	mw. T. Elstgeest
Secretariaat	mw. M. de Wit-van't Holt

CONSERVATOREN & PROJECTLEIDERS

Conservator oude kunst	dhr. C. Vogelaar *(tot 9-8)*
Conservator oude kunst	mw. J. van Asperen
Conservator actuele kunst	mw. N. Roepers
Conservator geschiedenis	mw. J. Zijlmans
Conservator kunstnijverheid	dhr. P. de Jong
Gastcurator	mw. A. Houben *(tot 25-10)*
Stagiair geschiedenis	mw. N. Westeneng, mw. L. van Ommen

PROGRAMMA & COLLECTIE

Hoofd programma en collectie	mw. D. Frank *(vanaf 1-5)*
Projectleider tentoonstellingen	mw. R. de Smeth; mw. J. Surie, mw. E. Echternach
Collectieregistrator	mw. J. de Bruin
Bruikleenregistrator	dhr. J. Hermens
Depotbeheerder	mw. R. Kliphuis
Medewerker behoud en beheer	mw. L. Vliegenhart
Medewerker collectie	mw. C. Hofsté *(vanaf 1-2)*

PUBLIEK

Hoofd publiek	mw. A. Jacobs
Medewerker communicatie & publiciteit	mw. S. van der Meijs; mw. E. Sibbel
Medewerker PR & online communicatie	mw. H. Voncken; mw. A. van den Dool *(tot 15-1)*
Publiekscoördinator	mw. A. Heesbeen
Coördinator publieksservice	dhr. J. Budel-Spaans
Medewerker Events	mw. S. Wolzak; mw. E. Sas *(vanaf 19-8);* dhr. M. de Groot *(vanaf 14-12)*
Medewerker educatie	mw. M. van Dommele
Medewerker content & digitale platformen	mw. Y. Wegman
Medewerker publieksbegeleiding	mw. L. Vermond
Medewerker werving en relatiebeheer	mw. T. Lem
Medewerker onderzoek & analyse	mw. S. Punselie
Retailmanager	mw. M. van der Heijde
Beeldredacteur	mw. C. Apers *(vanaf 2-5)*
Projectcoördinator (o.a. Kunstroute)	mw. R. van der Ploeg
Stagiair marketing communicatie	mw. O. van Asten
Stagiairs Kunstroute	mw. E. Bos
Stagiair Events	mw. E. Sas, dhr. M. de Groot, dhr. E. Selritge, mw. N. de Graaf

BEDRIJFSVOERING

Hoofd Bedrijfsvoering	dhr. S. Witteveen
Medewerker financiën	dhr. T. Wolvers *(tot 1-4)*; dhr. P. Haverman *(vanaf 11-4)*
Medewerker advies bedrijfsvoering	dhr. W. Nijbroek *(vanaf 12-7)*
Coördinator beveiliging	dhr. J. van der Toorn
Medewerker beveiliging	dhr. J. Olijerhoek; dhr. J. Willard; dhr. K. Meijers; dhr. P.S. Pherai
Medewerker Service & Veiligheid	dhr. P. Overdijk; mw. M. Vink; mw. M. van Dijk-Stol; mw. B. Grootendorst *(tot 15-8)*; mw. D. Creemers; mw. M. ter Haar; mw. A. Don *(tot 1-5)*; dhr. T. van Daal; dhr. M. Bouwman *(vanaf 1-6)* , mw. T. Landes, mw. M. de Haas, mw. S. Kooij *(vanaf 1-6)* mw. N. Gios *(vanaf 1-6)*
Medewerker tentoonstellingen & techniek	dhr. F. van der Groen
Medewerker gebouw & techniek	dhr. J. Spaargaren
Huismeester	dhr. A. van Berkel

Hierboven staan zowel medewerkers in dienst, inhuurkrachten en zzp’ers. In totaal was er 33 fte in dienst per 1-1-2022, 34 fte per 1-7 en 34 fte per 1-12.

In 2022 waren bovendien de volgende vrijwilligers verbonden aan ons museum: Anita Bakker; Anneke de Visser; Annette Wagemans; Bas den Dekker; Beatrix Peereboom Voller; Bert van Sloten; Britt Malcontent; Carina Nieulant Pelkman; Carolien Bloem; Ceciel van Ooijen; Deborah Fernandez Voortman; Elisabeth Lodewijk; Ellen Meeboer; Elly Moonen; Erlijn Boersma; Hanna van den Berg; Harriët van Heusden; Henk Burghout; Jon Mann; Judith Zwagerman; Kitty Kuipers; Leesa Brinkley; Marc van OsMarcel Pieters; Maria van der Meij; Monica Huijben; Monique Sleijser; Natalia Jegudina; Noortje van de Peppel; Paul Symons; Peter Snoek; Qwen Klis; Riet van Schie; Sophia Overdevest; Trudy Ganga; Wilma Mank

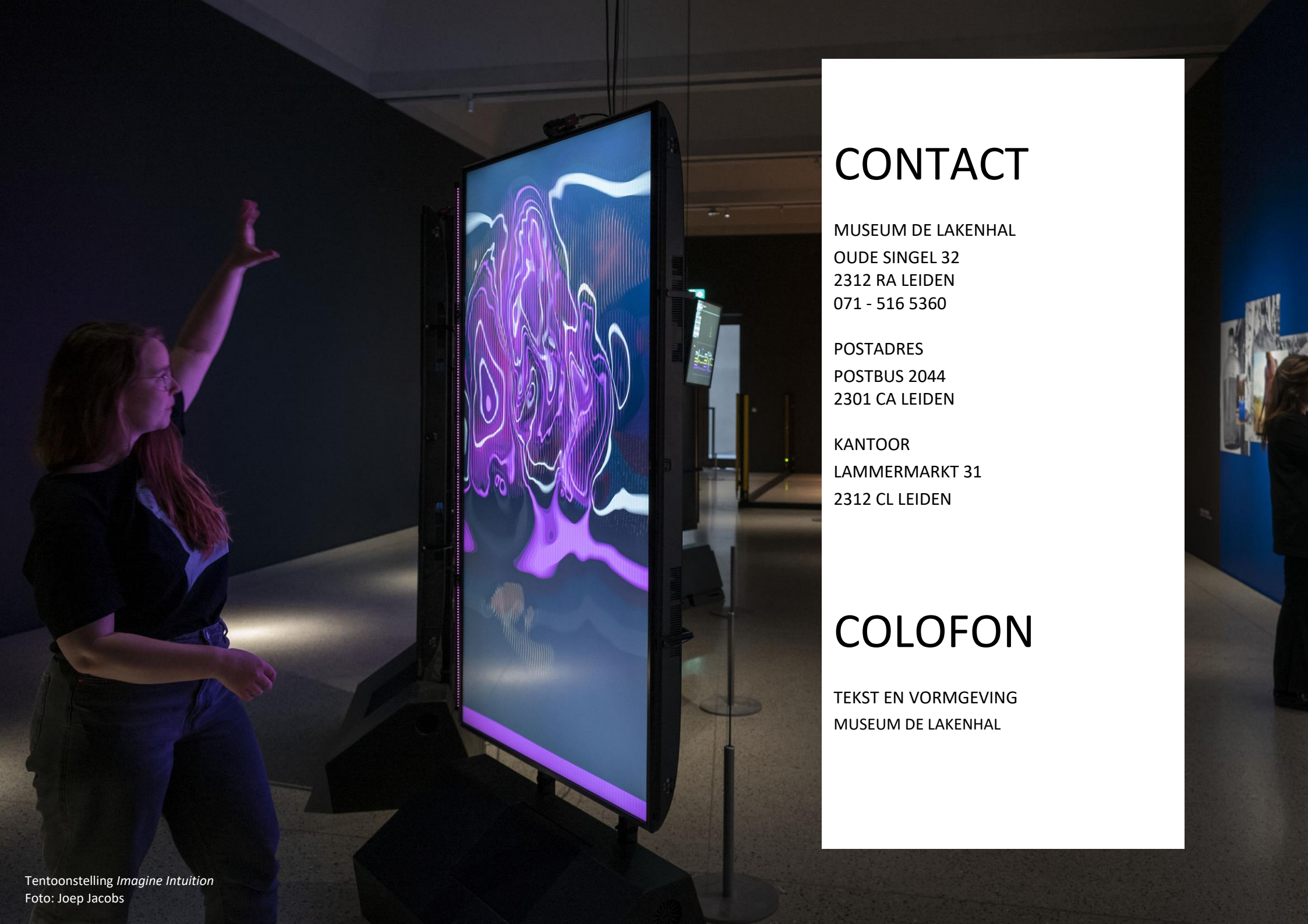

Tentoonstelling *Imagine Intuition*
Foto: Joep Jacobs

CONTACT

MUSEUM DE LAKENHAL
OUDE SINGEL 32
2312 RA LEIDEN
071 - 516 5360

POSTADRES
POSTBUS 2044
2301 CA LEIDEN

KANTOOR
LAMMERMARKT 31
2312 CL LEIDEN

COLOFON

TEKST EN VORMGEVING
MUSEUM DE LAKENHAL